

Nr 515.

Godkänd av första kammaren den 8 december 1943.

Godkänd av andra kammaren den 8 december 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44.

(Statsutskottets utlåtande nr 266.)

Till KONUNGEN.

I propositionen nr 365 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 15 oktober 1943, föreslagit riksdagen att dels godkänna upprättat förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av vad i förenämnda statsrådsprotokoll anförts fastställa denna beredskapsstat att omedelbart lända till efterrättelse såsom allmän förskottsstat samt att ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande, dels ock medgiva, att de i beredskapsstaten angivna anslagsbeloppen må överskridas, under förutsättning att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom tjugo dagar sammanträda.

Såsom departementschefen beträffande förslaget om *planering av allmänna arbeten* framhållit, föreligger en avsevärd risk för att man vid omställningen till fredsförhållanden kommer att under en övergångstid möta en icke oetydlig arbetslöshet. Av statsrådsprotokollet och därvid fogade bilagor framgår, att omfattande utredningar igångsatts för att inventera och föranstalta om planläggning av statliga, statsunderstödda och kommunala investeringar, lämpade att användas i syfte att lindra denna arbetslöshet och samtidigt täcka en del av de brister i landets kapitalutrustning, vilka blivit en följd av kriget.

Avsikten är att denna inventering skall fullföljas genom en sådan detaljplanering av arbetena, att dessa kunna sättas i gång, om och när läget så kräver. En svaghet i den tidigare svenska konjunkturpolitiken har varit, att detaljplaneringen icke hållit jämna steg med den allmänna inventeringen och med uppläggandet av arbetsprogram. Konsekvensen har blivit, att alltför lång tid — trots de vidtagna förberedelserna — kommit att förflyta, innan arbetena kommit i gång. Det nu uppställda målet är att nå fram till en total investeringsreserv motsvarande ungefär två års normala investerings-

behov, vilken är så noggrant förberedd, att den, om så anses önskvärt, kan fullt utnyttjas redan under ett första år.

Det sist anförda utgör även ett mått på storleken av de investeringar, vilka anses nu böra detaljplaneras. Riksdagen vill erinra, att de allmänna arbetena i väsentlig utsträckning inskränkts under krigsåren, varigenom en betydande arbetsreserv skapats. Trots den förhållandevis stora omfattningen av det nu aktuella arbetsprogrammet har det — främst på grund av denna omständighet — ansetts möjligt att däri endast medtaga företag, om vilkas nödvändighet tvekan knappast kan råda. Departementschefen framhåller, att det under dessa omständigheter icke finnes anledning att underlåta en omedelbar detaljplanering trots de stundom rätt avsevärda kostnader en sådan planering kräver.

Riksdagen har funnit bärande skäl föreligga för ett fullföljande av det av departementschefen angivna programmet för planering av allmänna arbeten. Erfarenheten torde giva vid handen, att kostnaden för dylik detaljplanering uppgår till belopp varierande kring 3 à 4 procent av den totala arbetskostnaden. Med ledning av denna summariska uppskattning synes storleksordningen av de investeringar, vilka skulle kunna planeras med utnyttjande av den av Kungl. Maj:t äskade finansfullmakten å 10 miljoner kronor, kunna ungefärligen angivas till 250 à 300 miljoner kronor. Riksdagen har bifallit Kungl. Maj:ts förslag, att ett belopp av 10 miljoner kronor fastställles såsom en första kostnadsram, inom vilken planeringsarbetet tills vidare bör kunna få fortgå, ävensom att beloppet ställes till förfogande å allmän beredskapsstat.

I detta sammanhang vill riksdagen fästa uppmärksamheten på frågan om kostnaderna för planering av kommunala arbeten. I den mån sådana här komma i fråga förutsättas de vara av beskaffenhet, att statsbidrag av medel, som ställas till förfogande för arbetslöshetens bekämpande, skall kunna utgå till deras utförande under en motsedd period av arbetslöshet. Hinder synes icke möta mot att understöd till kostnaderna för arbetenas planläggning lämnas i form av förskott å det bidrag, som belöper å nämnda kostnader. Emellertid kan ifrågasättas huruvida kommunerna under rådande förhållanden böra stå risken att behöva återbetala dylikt förskott, därest de planerade arbetena icke komme till utförande eller statsbidrag till deras utförande av annan anledning icke komme att utgå. Riksdagen finner att Kungl. Maj:t med hänsyn härtill bör vara oförhindrad att lämna förskott å understöd ur ovannämnda belopp av 10 miljoner kronor. Om bidrag till de arbeten, vilkas planering finansierats på angivet sätt, sedermera utgå från reservationsanslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. eller annat sådant anslag bör förskottsanslaget erhålla ersättning för förskotten från sistnämnda anslag. I motsatt fall skola förskotten däremot slutligt belasta förskottsanslaget. Såsom förutsättning för förskott bör givetvis gälla, att fullgod anledning till omedelbar detaljplanering av arbetena i fråga befunnits föreligga.

I föreliggande proposition har Kungl. Maj:t vidare föreslagit, att å allmän beredskapsstat skulle uppföras ett anslag av 100 miljoner kronor såsom *bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete*. Riksdagen delar departementschefens uppfattning, att det i Sverige föreligger en allmänt omfattad önskan att vårt land skall efter sin förmåga bidra vid den återuppbyggnad, som blir nödvändig i anledning av förstörelsen under kriget. Det är naturligt, att tankarna därvid äro närmast inriktade på de nordiska grannländerna. Riksdagen vill uttala sin tillfredsställelse över att Kungl. Maj:t nu framlagt förslag om dylik svensk medverkan i återuppbyggnadsarbetet.

Det ligger i sakens natur, att det icke nu är möjligt att bedöma hjälpverksamhetens omfattning eller draga upp riktlinjer beträffande densamma närmare utformning och avvägning. Då den svenska insatsen i första hand bör grundas på leveranser av varor eller tjänster är det uppenbart, att vår förmåga att lämna sådan hjälp blir i hög grad beroende av våra egna importmöjligheter. Även frågan om villkoren för de svenska hjälpprestationerna torde tills vidare få lämnas öppen. Riksdagen är ense med departementschefen om att den föreslagna hjälpverksamheten bör samordnas med vårt lands allmänna ekonomiska politik under efterkrigsperioden. De överläggningar rörande återuppbyggnadsarbetet, som måste äga rum med vederbörande utländska organisationer, synas riksdagen böra ankomma på utrikesförvaltningen. Förslaget om upprättandet av en särskild organisation med uppgift att planlägga och centralt handhava ärendena rörande den svenska hjälpverksamheten finner riksdagen lämpligt.

Såsom departementschefen framhållit torde en svensk insats kunna ifrågakomma även i andra än nu antydda avseenden, särskilt på det humanitära området. Då, såsom departementschefen utgått från, bidragen härvidlag lämpligen kunna ombesörjas av vederbörande privata organisationer, anser även riksdagen, att Kungl. Maj:t bör utse personer med uppgift att koordinera de olika privata initiativen. Departementschefens uppfattning angående finansieringen av sådana leveranser, som kunna ifrågakomma inom ramen för den humanitära verksamheten, delas av riksdagen.

Vad beträffar tidpunkten för hjälpverksamhetens igångsättande har departementschefen i allmänna ordalag angivit densamma till tiden efter kriget. Riksdagen utgår från som självfallet, att detta icke innebär att hjälp lämnas först efter ett allmänt fredsslut, utan böra åtgärderna för att bispunga ett krigshärjat land kunna vidtagas, så snart förutsättningarna för hjälpen föreligga.

Det är givetvis icke möjligt att nu beräkna kostnaderna för de hjälpåtgärder, varom här kan bliva fråga. Kungl. Maj:t har därför nu endast hemställt om bemyndigande att inom gränserna för ett preliminärt till förslagsvis 100 miljoner kronor beräknat belopp medverka till dylika åtgärder. Riksdagen har funnit sig böra lämna denna fullmakt. Vad departementschefen anført i fråga om dispositionen av anslaget m. m. har icke givit riksdagen anledning till erinran.

I likhet med vad som gäller beträffande förskottsanslagen å beredskapsstaten för försvarsväsendet förutsätter riksdagen, att Kungl. Maj:t jämväl med avseende å ifrågavarande beredskapsstat lämnar riksdagens statsutskott redogörelse för fattade dispositionsbeslut.

Under återopande av det anförda får riksdagen anmäla, att riksdagen *dels* godkänt bilagda förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44 (*Bihang*), *dels* bemyndigat Kungl. Maj:t *att* med iakttagande av vad riksdagen anförst fastställa denna beredskapsstat att omedelbart lända till efterrättelse såsom allmän förskottsstat *samt att* ställa å förskottsstaten uppförda anslag till vederbörande myndigheters förfogande, *dels ock* medgivit, att de i beredskapsstaten angivna anslagsbeloppen må överskridas, under förutsättning att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall inom tjugo dagar sammanträda.

Stockholm den 8 december 1943.

Med undersåtlig vördnad.

Bihang.

Förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44.**Driftbudgeten.**

		Kronor
A. <i>Egentliga statsutgifter:</i>		
VII. Finansdepartementet		110,000,000

Egentliga statsutgifter.**VII. Finansdepartementet.**

		Kronor
a	Planering av allmänna arbeten, <i>förslagsvis</i>	10,000,000
b	Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete, <i>förslagsvis</i>	100,000,000
	Summa	110,000,000